

gospodarji zavolj pustot stermih in kamnitih brežin dostikrat v velikih zadregah. Navadni les ne raste rad v taci krajih, kjer so se oplazi napravili; grozno težko jih je zopet z drevjem zasaditi. Za take brežine je akacija najpripravniše drevo; ona raste rada in spešno tudi v slabi in pusti zemlji, če je le rahla, in dá dober in koristen les za mnogoverstno orodje.

(Krave bolje molzejo, ako se štriglajo vsaki dan). V trevirskem časniku „Anzeiger“ se bere o tem to-le: Molzna krava, ktera je vajena, da se vsak dan pridno štriglja, in se ni (nalašč za poskušnjo) celih 14 dni štrigljala, je prišla v teh 14 dnevih ob mleko za 11 bokalov od poprej, čeravno je dobivala klaje in pijače enako mero kakor poprej. Od kónj ravno to veljá; poglejmo cesarske konje, ki se vedno snažijo in skerbno čedijo; so lepi, da jih je veselje viditi, čeravno se jim klaje v jasli na kupe ne navali. Za to je resničen stari pregovor: snažnost je polovica kerme.

(Prekajeno meso ohraniti, da se ga moli ne lotijo). Napravi si kako leseno kišto; na dno vsuj pepela (brezov pepel, pravijo, je za to najboljši), vsako versto mesá še posebej s pepelom potresi, in kišto se s prekajenim mesom postavi v kak suh in precej hladen fram. Če je meso tako s pepelom posuto, se ni bati, da bi mu merčesi zapljunke napravili, in po tem takem moljavo ne bo. Tako shranjeno suho meso se mora, preden se za živeče rabi, s kakošno kertačo dobro okertačiti, da se mu plesnoba odpravi, ktera pa okusu nič ne škodje. Iz tako shranjenega mesá se nič mešobe ne pogubi, in meso ostane dobro celo leto in dan mastno in okusno. Kdor noče, da bi se mesa pepel ne prijel, naj ga, preden ga v kišto naloži in s pepelom potrese, v papir zavije. — Tudi se prekajeno meso čez poletje dobro ohrani, ako se dene v večje peči, katerim se mesteje s ceglom zazidajo. Ta navada se nahaja večidel na gradovih, kjer imajo še dandanašnji velike peči v sobah, ki na severnih stranéh stojé. — Angleži dobivajo iz Amerike najlepše gnjati, ki so v limano platno zašite.

Še nekaj o tominsko-cerkljanski cesti.

Da svet misli Tomincov zavoljo tominsko-cerkljanske ceste zvé, o kateri je tominski poslanec v zadnji seji deželnega zbora goriškega dne 22. aprila t. l. govoril, jih tukaj odkrijemo. Izmed dveh načrtov tominsko-cerkljanske ceste, ki sta si naravnost nasproti, prvi Tomincem, drugi Cerkljanom bolj dopada. Po prvem pot iz Tomina na Grahovo v Cerkojo, po drugem pa poleg reke Idrije do Želina in v Cerknjo peljá. Da bi obojna ta cesta dotičnima okrajama služila, nam priterdi vsak, kateri kraje prek potoka Bače do Grahove in poleg reke Idrije do Želina pozná.

Iz Tomina od nekdanj že pot do Grahove skoz Poljubin, Ljubin, Hom, Podmevec, Kneža in Senožete derži; ravno tako od sv. Lucije na mostu do Slapa na desnem bregu, in od Slapa do spodnje Tribuše na levem bregu reke Idrije dospéš. Iz spodnje Tribuše pa do Reke proti Želinu še kozje poti ne nahajaš, temveč žalostne, tamotne soteske pred očmi imaš. Od poti poleg reke Idrije do Reke nikdar tudi starim se sanjalo ni. Očividno znamenje je to, da ljudje poleg te reke je niso potrebovali, pa tudi napraviti si je niso upali. Ako pa Cerkljanom dandanašnji to mogoče je, in si to težavno delo doveršiti upajo, jim iz serca srečo vošimo, zakaj cesta je bogastvo dežele.

Al mi Tominci, katerih nas je 20.308, se vsigdar prvega načerta deržimo, in pot iz Tomina na Grahovo in od tod v Cerknjo, in v nemški Rut in v Podberdo želimo, — Cerkljanom pa, ki jih 7683 štejemó, bi pot iz Želina do Bukove na Grahova ne bila tako po volji, kakor una, ki si jo poleg reke Idrije do mosta pri sv. Lucii napraviti mislijo. Al od Cerknje do Slapa eno samo

vas Reko naletiš; zima je tudi v dolih huda, pot večidel zaperta. Kdo bi nek v teh pustotah in samotah cesto trebil, ker komaj sosed do sosedu en dober lučaj daljave pride?

Poglavitni namen tominsko-cerkljanske ceste je, ne le samo dva okraja Tomin in Cerknjo s kranjsko deželo skleniti, marveč potrebam naših hribovcov zadočiti in jim poti na vse strani na Bohin v Zelezničke, na Cerknjo in v Idrijo odpreti, da bi ložej, kar za prodaj imajo, odpeljati, česar pa za domačo rabo potrebujejo, privoziti mogli.

Tomini in okolica brez Ladre, Smasti, Libušine, Ursine, Kerna in Selce šteje 4157 duš, fara Podmevec 1940, Grahova 688, Obloka 382, fara Podberda 1280, vseh skupaj 8447 duš, da molčim od nemškega Ruta in od Sterzišč z 1147, in ne vzamem v misel Bukove in Ozešč z 1462 dušami. Ti vsi ceste poleg potoka Bače potrebujejo in se za njo potegujejo. Gorjanom na Šemorski gori in tudi njih sosedom v spodnji Tribuši, in na Slapu pod Ročo, in na Idrii Bači, ki vsi še cesto do Gorice imajo, je vse eno, naj tominsko-cerkljansko cesto po dolini prek reke Idrije, ali poleg potoka Bače peljá. Tedaj se prav za prav le Cerkljani z 2985 dušami, in njih sosedi iz Novake, Otaleža, fare Šebrelje in Jagerše z 2836 dušami, tedaj vseh skupaj 5821 za cesto poleg reke Idrije potegujejo.

Cesta iz Tomina, ki je do Homa že dodelana, do Grahove in od tod do Podberde in Bukove vasí tominskega okraja najbolj sklepa; od pol do ene ure daljave se vasí vežejo, in v hudi zimi bi si pot in zamete ena drugi pretergati pomagale; prek reke Idrije pa bi bilo to nemogoče, kjer zunaj ene vasice Reke ni ne vasí ne ljudi.

Časi so dandanašnji taki, da se ni ne Tomincem, ne Cerkljanom kake pomoči iz cesarske denarnice zanašati; marveč bi jim utegnile c. k. okrajne (kantonske) denarnice z nekakimi prikladami na navadne davke kaj malega pripomoči. Pa glej! te priklade bi se imele po predlogu tominskega poslanca gledé na revščino ljudi v tominskih, cerkljanskih in bovških krajih odpraviti, in vendar se od ene strani za cerkljansko-tominsko pot poteguje, od druge strani pa pripomočke, da bi se ložej napravila, prezira.

Tedaj kaže, da Tominci in Cerkljani morajo cesto, bodi si že poleg potoka Bače, ali prek reke Idrije, na lastne stroške si napraviti. Ako je pa tako, se razvidi, da Tominci bodo pot od Homa v Podmevec na Grahovo nadaljevali, Cerkljani pa bodo, ako jim je ljubo, ali po cesti na Bukovo, na Grahovo s tominskim okrajem se zedinili, ali pa si čisto novo cesto poleg reke Idrije do spodnje Tribuše in na Slap pretergali, in si daljne in bližnje sosede iz domačega, kanalskega in tominskega okraja na ti in uni strani reke Idrije pridružili, da jim pojde delo bolj od rok. Tominci se tirjatvam, ki bi jim čisto nič ne koristile, udali ne bodo.

To ni nobena sebičnost, tudi ne kaka sanjarija prenapete glave, marveč občni prid in korist cele tominske dežele, ako se cesta ali saj ena pot skozi Hom v Podmevec zdela. Da pa to ni nemogoče in da se z združenó močjo mnogo mnogo storiti zamore, bo priterdil vsak, kateri je z lastnimi očmi vidil, kaj se je na pešenem Homu že naredilo. Zatorej hvala iskrenim Tomincem, ki so se zatega del veliko potrudili, pa tudi moč in serčnost, da bi ne opešali, marveč začeto delo doveršili in srečno do konca dognali.

Prijatelj Tomincov.

Upanje.

Veliko izverstnega se je že pisalo v moogih časopisih o silni potrebi, naš domači jezik v šole in uradnije vpletati. Komur debela mrena oči ne zakriva, lahko vé in spozná, kaj da ljudstvu hasne, kaj dežela želi. Število podpisov očitno za peticijo nabranih to poterdi. Če to obilno

število ni še zadostno, se jih lahko še toliko in več nabere. Vemo za zlo vljudene kraje, kjer ljudje pravijo: Radi bi bili podpisali, pa nam nihče od te prošnje le znil ni. Res da to, kar peticija zahteva, nam že poprej dane najvišje postave zagotavljajo; kje se pa po njih ravna, ali v šolah ali uradnih? Kdor ljubi rod in domovino, komur izobrazjenje in blagor ljudstva nista prazna reč, kdor hoče pošteno zaslužiti in uživati slovenski kruh, mora v s Slovence biti. Verli domoljub, nepozabljivi knez in škof Wolf so leta 1852, ko je nek vradnik med obedom rekel: „Kaj ne milostljivi knez, za nas stare bi bilo preveč in preduho slovensčine se poprijeti, ker le nepokojna mladež nepremišljeno to vpjel“ odgovorili: „Poprijel sem se, ker zadeve časa to terjajo, kar je mogoče domačega jezika.“ Vradnik je omolknil. Dr. Bruner v W. K. jako toži čez trinoštvo Francozov v Elzasu. Zalosti mu serce poka, da se nemška mladina v Elzasu sili celó nauk vere po francozko učiti. Ali se vera ne dá tudi po nemško tako dobro, kakor po francozko učiti? vpraša dalje Bruner. Skušnja kaže da.

Ravno tisti Bruner bo šolskega svetovavca Mareša na Českem, ki vse Čeha ponemčiti želi, zagovarjal, in gotovo ne bo hotel verjeti, da so slovanski jeziki pripravní za nauk vere, če tudi skušnja kaže, da so. Kako čudna je vendar pravica nemška!

Velik križ je pri nas, da vsaka stranka se le enega časnika ali časnikov ene baže derži, in se tako Slovanom sovražnega duha prav hitro naserka. Za pravično razsodbo je treba čuti tudi nasprotno misel. Vi pijete, kako vse želi slovenske uradnike, mi reče nekdo, zato je pa treba tudi druge poprašati. Ktere ste pa vprašali? Našteje mi mož nektare oktroirane župane, kateri so zavoljo nemščine od sosedov voljeni biti mogli, posebno ker jih je vodja volitve priporočal. Taki možaki morajo hoté ali nehoté tako govoriti, sicer bo njih imenitnost naglo pri kraji. Kako bo nam pravičen, kdor svoj živi dan ni drugega čital, ko „Laibacherco“, ali kdor na besede židovskih listov vse upanje stavi? („Gegenwart“ se zna še s pametjo srečati).

Naš slovenski narod ne spi več tako terdo, kakor bi si kdo, ki ni v bližnjem dotičji s prostim ljudstvom, misliti utegnil. Idea narodnosti je že tako globoko vtisnjena, da njeni nasprotniki, ko nemško priporočajo, ne delajo Avstrii v prid, le Garibaldižu pot trebijo. Sedaj se še zamore v narodnem duhu od zgorej ljudstvo po postavni poti do deželjenega konca napeljevati, prav lahko se še vse tako vravná, da bo na vse strani prav. Če se pa še enkrat slovanski duh v terde nemške in madžarske verige hudobno vkuje, ta sila dolgo terpela ne bo; od z d o l e j se bo jelo gibati, in kar bi se znalo zakasniti, se bo potem v močnih skokih doveršiti hitelo.

Svobodni Slovani le zamorejo še biti močni steber Avstrije in jo ohraniti, da ne razpade med Nemce, Lahe in Magjare. Upamo toraj, da bo:

1. Naša častita duhovščina*), kjer se še to ni uresničilo, rojstne, kerstne, mertvaške, oklicne in druge slovenske farane zadevajoče liste, slovensko pisati jela, saj tega nobena postava ne prepoveduje.***) Ne morem tukaj šematizma ljubljanske škofije prezreti. Bog zna, zakaj se še vse imena v bohoričici tiskajo! Pastirski listi se po Gajovem pišejo, zakaj bi se imena ne? Odgovor, da se le tako sorodbina spričati zamore, je prazen izgovor; vsak vé, ktere nove čerke se imajo za stare staviti.

Toliko zmešnjave Gajščina naredila ne bo, kolikor jih je nemščina napravila. Ko bi bil gosp. Marušič pri izdelovanji svojega govora o imenih, še več starih kerstnih bukev prebral, bi nam bil lahko še več napak očital. Noter do sedanje dóbe se najde dovelj tvarine po njih za zidanje babilonskega stolpa. Vsaki po svoje imena zarisa, da so potem knjige za istino pisane. V starih bukvah se nahaja Špan, Špance, v novejših Zupan, Zupanc; celó tako deleč je prišlo, da se v kerstnih bukvah bere Špance, v izpisanem listu pa Zupanc. Če takemu bogati stric umerje v Ameriki, kako bo spričal svoje pravice do dedšine!? Ali so torej imena ostale nesprenjene, ko so nekteri, ko klop kože, nemščine se poprijeli? Le pokvarile so se! Pišimo slovanske imena po slovansko, nemške po nemško, in ne delajmo iz „kovačev“ „šmidov“. Paziti je pa treba, da se tudi na kako drugo vižo imena ne popačijo; na pr.: Oče je zapisan v kerstnih bukvah Bernik — hči je Bernca — hčere sin je že Berča.

2. Nauk vere se bo saj prihodnje šolsko leto povsod začel učiti v domačem jeziku. Ko bi v družih rečeh zastonj, za en čas zná biti, brez uspeha upali, kar nauk vere zadene, se menda ne bomo ogoljufali. Binkoštno nedeljo ni Bog svojega sv. Duha jezikov čez vse ljudstvo razlil, temveč le na učenike aposteljne, in tako je On sam pot odkazal, ktere ga se morejo vestni učeniki vere deržati. Kakor je nekđaj Herodež nedolžne otročiče mučil zavolj Jezusa, tako se še sedaj mučijo deca v prid vere na Jezusa. V prid vere morebiti? Nak, to terditi bi bilo nespametno in greh. Slišali smo gospode katekete, kateri so si svoje dolžnosti zavedni, da v četerem razredu ljudskih šol otroci zlo keršanski nauk pozabijo. Kaj se ga ne učé več? Pač učé se nemške besede, duh nauka in lastni prevdarek se pa zgubi. Zgodovine iz sv. pisma, tako lepe in za otroke pripravne le malo hasnejo, veliko truda pa stanejo; učé se po nemško! Celó sv. evangeli se po nemško v glavo ftačii! Ko bi otrok prav dobro po slovensko keršanski nauk, povestice iz sv. pisma ali evangeli se naučil, in bi se izverstno v domačem jeziku odrezal, ali bi dobil „izverstno“? Tako se učé otroci najbolj važno reč za čas in za večnost brez pomislika, derdrajo to, kar so si v glavo vtepli, in tako se navadijo tistega nesrečnega „jurare in verba magistri“; kar koli se jim pové, če tudi ni pravo, se naučé poklepetati. Dobro smo znali povestice od Mozesu od besede do besede po nemško. Ko pridemo v višje šole, nam je nek učenik (bil je Nemeč in je po Slovenskem tudi menda hotel „nemško kulturo“ ukoreniniti) nekako tako-le od Mozesu klatil: Mozes je po naključbi prišel na dvor Faraona, kjer je, mož bistré glave, na visoko stopnjo omike se povzdignil. Zavolj nekega umora je zapustil kraljevi dvor ter je zbežal. Pri Jetru v hribih je imel priložnost, vse kraje po pušavi pregledati. Poznal je plitve kraje rudečega morja, odstop in nastop vode, za studence v puščavi je vedel; — treba je bilo v sužnosti sprideno ljudstvo za vojsko močno storiti, torej jih vodi 40 let po puščavi, da jih vterdi in da novi rod spodraste. Zastopljen z Jetrom in duhovščino tistega kraja dá po dolgem posvetovanji zapovedi; sirovemu ljudstvu se je veliko dalo viditi, kar ni bilo tako itd. — Vsi smo bili katoličani, vsi smo se enkrat na pamet drugač in bolj prav to učili, osvojili si pa nismo tega, misliti nismo znali, vse nam je bilo prav, kar je učenik povedal. Drugač bo pa, kadar bo domači jezik podlaga nauka sv. vere. Nemško modrovanje tako deleč med katoljško našo mladino brestí ne bo smelo. Naši pošteni rojaki pridejo v Beč in drugam po svetu. Vse kaže, kako gorko jim blago serce v ptujem še bije za ljubo domovino. Malo pa v spomin vzamejo vero Slovencev. Ko bi bila v domačem jeziku jim v serce vtisnjena, bi se gotovo spominu domovine spomin vere domače zapletal, kakor jim vedno blag ostane spomin verle slovanske matere in tega, kar jih je mati naučila.

*) Pošteni slovenski, obsirni in prav dobro vredovani časopis „Ost und West“ duhovščino slovensko premalo pozná. Po deželi saj ni centralistov med njo; do malega je vsa duhovščina uneta za pravice naroda. Vé dobro, da vera katoljška, ktero označuje, je za vse narode in jezike, in da slovenski duhovščini je od Boga odločen slovenski rod, slovenski jezik.

**) Mnogim bi pač gosp. Blaznik vstregel, ako bi dotične formulare po slovensko natisnil. Pis.

3. Cerkveni računi se bojo menda tudi po slovensko delali, ker boljši kontrole ni, kakor so ključarji, katerim so vse zadeve cerkve do pičice znane. Ti bojo sami lahko račune prebirali in bojo tudi vedili, kaj bojo podpisali. Le enmalo preveč formularov se nam kaže pri cerkvenem računu za prihodnji čas. Tukaj konkordat gotovo ni nič premoženju cerkva pridobil, saj bojo formulari in pisanje pri nekterih majhnih cerkvicah borne dohodke snedli.

4. Cesarske uradnije bojo kmali do županov in ljudstva po slovensko dopisovati jele. Županov, kateri so terdi Slovenci, se nobeden nemškega jezika naučil ne bo. Če vradnije slovenskih dopisov ne bojo sprejemale in slovensko dopisovale, bo slabo za srenje. Čuli smo previdnega kantonskega predstojnika reči, da nobena reč in nobena terjatev ni tako pravična ko ta. Saj nobeden ne terja tukaj lepotečne slovensčine, tudi kak germanizem nam ne bo v pohujsanje. Da le ljudstvo ume, je že dobro, s časom bo pa boljše. Če se to ne zgodi, bo kakor do sedaj kmet jezika na posodo iskal, vradniki bojo pa prazno slamo mlátili. Čemu leži na županovi mizi konec kvatrov izpisek tistih, ki davka niso še plačali? čemu protokoli rekrutbe in druge take reči? Zato, ker postava to veli! Oča župan pa ne umejo nemškega, sosedje tudi ne, in tako se dela brez namena, pisarji plačo vlečejo, papir se trati — in deržavni dolg raste!

5. Notarji bojo pokazali, da niso kake pijavke ljudstva in tužni izrazek preteklega desetletja, ampak da ljudstva potrebe poznajo in tiste, od katerih živé, ljubijo. Notarji bojo gotovo saj take pisma, ktere kmet rad večkrat domá še pogleda, za dober s slovenskimi žuli pridobljeni denar dobro po slovensko delali.

6. Naši nasprotniki se bojo poboljšali in enkrat spoznali, kaj je za nas in za nje dobro in prav. Terdovratni bojo pa gotovo svoje kopita pobrali in bojo šli drugam med Lahe ali Nemce ali Magjare kruha si iskat. Srečno pot! Le dobro naj prah na meji Slovenije od pet otresejo, niso nam mirú prinesli, ne privošili, torej ga tudi odnesli ne bojo.

— m —

Parlamentarni slovenski jezik.

Gospod * je v predzadnjem listu „Novic“ prav temeljito pisal o zaprekah in napakah našega govornega jezika. Hvala mu, da je sprožil to važno reč. Dal nam je tudi nasvêt, kako bi se ogibali teh napak: Izgovarjajmo jezik, kakor ga pišemo. Kratko res, pa ne čisto jasno. Znano je, da je to circulus in demonstrando, če ga zavernem: Pišimo jezik, kakor ga izgovarjamo. Saj imajo ravno o tej stvari jezikoslovci toliko kavsanja. Gotovo je bil jezik pred kakor pismo. Pisalo se je toraj od začetka, kakor se je govorilo. Ker je pa govorni jezik le za 2 ali 3 osebe, pismeni pa za celi narod, se mora tudi pismeni jezik čistiti po jezikoslovnih pravilih, da se prilaga vsem osebam istega jezika, istega naroda. Napredovati je toraj le tedaj mogoče, ako se govorni jezik jezikoslovno razvija v pismu, in ako si potem prosto ljudstvo obsvoji ta dobiček. Tako narodu ostane jezikoslovni kapital in še dobiva mnogoverstne dobičke.

Pravo je toraj pravilo, da naj izgovarjamo kakor pišemo, ako le pravilno pišemo. Če pa tû ali tam prav ne pišemo, je treba preuredb vpeljati v pisavo ali izjemkov v izreko, ali pa oboje ob enem, ako slovnica terja. Tako imamo dva težka polglasnika l in r. „Volk“, „smert“ se ne bi dobro izgovarjalo „voljk“, „smért“, pa tudi dobro ne pisalo „vòk“, „vuk“, „smrt“ itd. Toraj mislim, da se izjemki vpeljejo v izreko po pismenem jeziku. Saj imajo pravil o izreki tudi drugi narodi, posebno romanski. Treba je tudi dobro paziti, ali so soglasniki terdi ali mehki. Tako pišemo „kdo“, izgovarjamo pa „gdò“ (?); uho dobro loči „odbiti“ in „otkopati“ pri izreki, akoravno pravilno pišemo

„odkopati“. — Zavolj te izreke se je tudi v pisavo marsiktera kriva oblika vrinila. Ker izgovarjamo „zbor“, ni treba opustiti pravilne pisave „sbor“, ktera se izpeljuje od „so-brati“ „con-legere“; so je pa berž ko ne gerski „svv = cum.“ „Zbor“ je tedaj okrajšan „izbor“ = Auswahl. Tû pa spet eni terjajo: piši za uho; drugi: piši za okó. Ako pišemo za uho, že imamo parlamentarni jezik, ali hočem reči, parlamentarne jezike. Ako pišemo za okó, moremo postaviti temeljite pravila za pisavo. Tadaj pa tudi dobimo edin dober čist jezik, ki se ne bo ustrašil nobenega sorodnega soseda. Treba bo pa tudi na male reči paziti, in nikdo ne sme misliti, da se pravi to le dlako cepiti, češ, le duh oživlja, čerka pa mori. Na noge toraj, verli slovenski jezikoslovci, preiščite jezikoslovne pravila za pisavo, potem pa hočemo govoriti, kakor pišemo.

J. G.

Nekteri govori iz deržavnega zbora. *)

Dr. Smolkov govor v zbornici poslancov 28. junija.

Ako se prederzнем poprijeti besedo, da podprem v enem delu odborov, in morebiti v drugem delu dr. Mühl-feld-ov predlog, zedinjujem s tem tudi namen, da slav-nemu zboru dam razjašnjenje, kako je prišlo, da jaz, ki tako ljubim doslednost, zdaj hočem za predloge govoriti, da si jih nisem ne podpiral, ne glasoval, da bi se odsekom izročili. Tako razjašnjenje zdi se mi s tem potrebneje, ker opazujem, da sl. zboru niso popolnoma jasne naše namere in naše dosedanje ponašanje; ter da odtod izhajajo napačne misli, ki so krive, da se nam je opomnilo od druge strani zbora, da je naše deržanje osorno, da sovražno; ter da je potreba sprave. V tem oziru moram najpred izreči, da je meni, in mislim, da izgovarjam tudi občutke svojih rojakov, da je meni, pravim, čut sovraštva bodi si proti kteremu koli delu tega zbora, bodi si proti kakemu poedinemu njegovemu členu popolnoma neznan (pravo na levi in v sredi). Zagotavljam, da te čuti ne poznam ne malo ne. Čeravno so mi živo v spominu marsiktere grenke besede, izrečene v tem sl. zboru, besede, ki nam z imenom, sicer spoštovanja vrednim, da smo federalisti, podtikajo, da se skrivaj borimo za stanje bolehnega oddružnega življenja, stanje, ki bi bilo bojišče demagogom in posebnjakom. Čeravno, pravim, mi je vse to in še marsikaj družega v spominu, moja gos-pôda! vendar ne čutim ne sovraštva, pa še nejevolje ne; zakaj jez manj gledam na besedo, ko na dobro voljo, in priznavam, da dozdam, ako se je v tej zbornici to ali uno govorilo, po naših predlogih ali proti njim glasovalo, zavolj tega še nisem imel vzroka misliti, da se je delalo iz nakane, zaničevati nas ali nam krivo storiti; temveč, da se je to godilo iz hvalnega namena, doseči dober cilj in konec; pa dokler mi ostane to prepričanje, to bo pri meni v visoki ceni vsako mnenje s svojimi nagibi, pa naj bi od mojega najrazličneje bilo. Morebiti bom iz svojega stajališča zmoto, o kateri se mi prepričanje po sili vrine, obžaloval; ali o sovraštvu ne more biti govora. Sploh mislim, moja gospôda, da se ima čislati vsako na poštene namere operto, od sebičnosti ne vojeno politiško osvedočenje. Saj vidimo, da so celó v francozki komori udje, ki očitno spoznavajo, da so republikani, pa vendar nikomur ni ne v misli, da bi jih zavoljo tega sovražil. Mislim tedaj, da sovražba res ne bi bila ničemur dobra; vsaj v tem, mislim, da smo vsi ene misli, da po sovražbi dobrih imenovan ne bomo vspeševali. (Pravo na desnici). Prijazno si naproti stopaje, zblizujejo se naj nasprotnije misli in mnenja, preverujejo se, porazumevajo se; — ali sila, gerdo ravnanje uničuje celó začeto bolje osvedočenje ter vodi v opornost, terdovratnost, protivnost, na katero se iz začetka ni mislilo (pravo na desni).

*) Pod tem naslovom bomo podajali cele nektere govore nam Slo-vencem najbolj imenitne. Vred.